

Валентина Пальчук,

канд. наук із соц. комунікацій, старш. наук. співроб. відділу політологічного аналізу СІАЗ Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧАСТІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУПРОВОДІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розкриттю значення діяльності вітчизняних бібліотек у розвитку інформаційної інфраструктури електронного урядування в Україні, формуванні оптимальних обсягів інформаційно-інтелектуального ресурсу для суб'єктів, що беруть участь у процесі прийняття управлінських рішень, удосконаленні комунікацій між громадянським суспільством і владними структурами.

Ключові слова: бібліотеки, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології, комунікативна взаємодія, інформаційний ресурс.

Питання активізації участі бібліотек у підтримці розвитку електронного урядування привертало увагу багатьох зарубіжних дослідників, таких як Д. МакМенемі, А. Поултера, Й. Ліу та вітчизняних – В. Пашкової, Т. Прокошевої, Л. Ковальчук, І. Міхнової, Р. Щербан та ін.¹² Зміна парадигми державної інформаційної політики на комунікативну відповідно до Концепції електронного урядування, використання ІКТ у цьому процесі потребує додаткових спеціальних досліджень та наукового осмислення, узагальнення практичного досвіду в організації

¹² Ковальчук Л. І. Робота публічних бібліотек по забезпеченню прозорості рішень державних та місцевих органів влади // Бібліотека і влада: зб. ст. до Міжнар. наук.-практ. конф. – вид. 2-ге, вип. 1 доп. – К., 2000. – С. 52–59; Ліу Й. Електронна демократія в інформаційну епоху: досвід Китаю // Право України. – 2011. – № 10. – С. 218–224; МакМенемі Д., Поултер А. Піддержка електронного правління: роль публічних бібліотек // Предоставление електронних послуг. – М., 2006. – С. 111–133; Міхнова І. Б. Муніципальна бібліотека – інформаційний міст між населенням і місцевою владою // Бібліотека і влада: зб. ст. до Міжнар. наук.-практ. конф. – вид. 2-ге, вип. 1 доп. – К., 2000. – С. 111–119; Пашкова В. Інтелектуальна свобода та доступ до інформації в бібліотеках: зарубіжний досвід; Укр. бібл. асоц. – К., 1998. – 71 с.; Прокошева Т. Бібліотеки і влада // Бібл. планета. – 2000. – № 3. – С. 7–9; Щербан Р. Реалізуємо право на доступ до електронного уряду // Бібл. форум України. – 2011. – № 2. – С. 9–12.

доступу до інформаційних ресурсів з електронного урядування в бібліотеках України.

Осмилення нових завдань, що ставить перед бібліотекою, як сучасним інформаційним центром, сфера діяльності органів державної влади з огляду на впровадження нової політики управління державотворенням в Україні, формування нових механізмів відносин між суспільством і владними структурами в питаннях розвитку держави, сприятиме визначенню бібліотекою свого місця в інформаційно-аналітичному забезпеченні цього процесу. Останні теоретичні розробки в галузі державного управління передбачають необхідність формування якісно нового рівня керування державою та суспільством в цілому на умовах зміцнення довіри до проведення державної політики. Цей процес, на думку дослідників, потребує вдосконалення і урізноманітнення форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, бізнесовими структурами, громадськими організаціями, громадянами та державними службовцями. Основу такого співробітництва, на думку О. Решоти, має становити «інформаційно-комунікативна взаємодія, діалог держави і суспільства для формування гнучкої, стабільної та ефективної системи органів виконавчої влади, впровадження електронного урядування, професіоналізації державної служби та наближення держави до потреб громадян» [14, с. 187]. М. Панченко, досліджуючи вдосконалення механізмів державного управління на регіональному рівні, вважає, що «успішне формування та реалізація соціальної політики держави залежить від органів регіональної влади, які постійно контактують з населенням, а від ефективності цих контактів залежить ефективність державного управління соціальною сферою» [9].

У цьому контексті перспективності набуває втілення в життєдіяльність українського суспільства державної політики електронного урядування, що передбачає формування таких прогресивних відносин влади, суспільства, громадянина та людини, бізнесу як партнерство, що підвищує ефективність діяльності всіх суб'єктів цього процесу. Імовірно, що цей процес набуватиме нових ознак комунікації як єдності двох рівних суб'єктів державного управління за умови «досягнення соціальної спільності при збереженні індивідуальності кожного її елементу» [8, с. 322] у вирішенні питань розвитку українського суспільства, усіх його сфер.

За умови впровадження реальних державних механізмів розбудови інформаційної взаємодії владних структур і громадян як єдності двох рівних суб'єктів державного управління вдосконалення бібліотечно-

інформаційного обслуговування дедалі виразніше пов'язуватиметься зі встановленням нового типу відносин бібліотеки з громадянами і владними структурами як ключовими учасниками прийняття важливих державних рішень у розвитку українського суспільства. Воно пов'язане з виробленням нових підходів до організації інформаційно-аналітичної діяльності, надання їй нового змісту шляхом підвищення якості виробництва та розширення асортименту нових видів бібліотечно-інформаційних продуктів і послуг, розвитку системи бібліотечного обслуговування адекватної запитам суб'єктів електронного урядування.

Значення впровадження політики електронного урядування як прогресивного механізму вдосконалення державного управління розкрито в Концепції електронного урядування в Україні, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р. Відповідно до документа «впровадження електронного урядування передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх взаємодію з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні адміністративні послуги, звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням Інтернету» [11]. При цьому в Концепції КМУ електронне урядування розглядається як один з основних засобів для здійснення та досягнення вищої мети державної політики – розбудови в Україні інформаційного суспільства, «орієнтованого на інтереси людей, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя» [Там само]. Нова стратегія вдосконалення організації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування на основі розвитку системи інформаційних комунікацій між владними структурами та українським суспільством зумовлює формування нового бачення стосовно вдосконалення бібліотечної роботи з інформаційно-аналітичного супроводу процесу оптимізації управлінської діяльності. Насамперед, це пов'язано з необхідністю розширення й вдосконалення нових напрямів розвитку бібліотечного інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері формування такої необхідної сукупності інформаційно-інтелектуальних ресурсів, яка б стала однією із складових основ інформаційно-комунікативної взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів із суспільством.

У зв'язку з цим дедалі відчутніше набуває свого вагомого значення у вдосконаленні бібліотечного інформаційно-аналітичного забезпечення на основі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій нових підходів за принципом від простого інформування громадськості чи владних структур до забезпечення багатосторонніх інформаційних зв'язків: від влади до громадян і від громадян до влади, між владними структурами, між громадянами. Особливість цих підходів, з одного боку, полягає в організації багатосторонніх інформаційних потоків, що забезпечують можливість швидкого взаємовпливу на основі взаємообміну ідеями щодо основних напрямів розвитку різних сфер українського суспільства, інформацією нормативно-правового характеру, про діяльність владних структур та ін. З іншого боку – перспективність впровадження нових підходів неможлива без використання потенціалу інформаційних технологій у частині оптимізації інформатизації процесів інформаційно-аналітичної підтримки вищезазначених багатосторонніх інформаційних зв'язків. Адже електронне урядування передбачає використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій (Інтернет та інших інформаційних мереж, комп'ютерних технологій, сучасних методів обробки інформації тощо) в управлінні з метою полегшення взаємодії держави, бізнесу і громадян, а також тих структур, які на інформаційно-інтелектуальному рівні підтримують цей процес.

У зв'язку з цим, перспективні напрями розвитку бібліотечного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади мають ґрунтуватися на принципово нових засадах «інституалізації діалогу влади і суспільства» [2], який включає забезпечення багатосторонніх інформаційних зв'язків від влади до громадян і від громадян до влади, між владними структурами, між громадянами. У цьому процесі необхідна безпосередня участь сучасних інформаційних центрів, зокрема бібліотечних установ, у «створенні інформаційної інфраструктури електронного урядування» [11] як важливої її складової. Тому перспективні напрями бібліотечної інформаційно-аналітичної діяльності пов'язані з вирішенням завдань щодо розвитку електронних форм комунікацій між державою та інститутами громадянського суспільства, оптимізації участі громадян та впливових громадських інституцій в управлінні розвитком нашої держави відповідно до визначеного в Конституції України права та основних завдань Концепції розвитку електронного урядування в Україні шляхом виробництва відповідних бібліотечно-інформаційних продуктів чи надання послуг, що є необхідною умовою підвищення затребуваності бібліотечних установ у цьому процесі.

У формуванні бачення процесу вдосконалення інформаційно-аналітичної роботи бібліотек у сприянні оптимізації організації діяльності владних структур у новій якості важливого значення має підхід, визначений у роботах ряду сучасних дослідників щодо перспектив державного управління інформаційною сферою. При дослідженні характерних тенденцій щодо становлення комунікативних процесів у демократичних країнах визначається, що «інформаційна парадигма, яка нині є основою державної інформаційної політики в Україні, має бути замінена на комунікативну як неминучий результат розвитку демократичних перетворень в Україні. Державна комунікативна політика має стати одним із напрямів розв'язання проблем ефективності та оптимізації державного управління в інформаційній сфері, знярядям розбудови громадянського та інформаційного суспільства» [2].

Цей висновок є важливим орієнтиром сучасним бібліотечним структурам у вдосконаленні організації інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері інформаційно-комунікативної взаємодії громадян з органами державної влади, між владними структурами, громадянами. З огляду на це, не втрачають своєї актуальності висновки, зроблені дослідниками близько 10 років тому про те, що функціонування різноманітних сучасних інформаційних комунікацій суспільства залежить від «сучасних інформаційних та науково-інформаційних центрів з відповідним технічним оснащенням як джерела їх наповнення» [1, с. 39], які розвивають різноманітні дистантні форми забезпечення інформаційних потреб суспільства і стають активними суб'єктами розбудови інформаційної інфраструктури в Українській державі.

У Концепції розвитку електронного урядування в Україні загострено увагу на необхідності розв'язання цілого ряду проблем, пов'язаних з відсутністю «інтегрованої системи національних інформаційних ресурсів та інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування; обмеженості доступу громадян та суб'єктів господарювання до інформаційних ресурсів органів державної влади та органів місцевого самоврядування; повільності процесів інформатизації бібліотек, архівів, музеїв, що може призвести до поглиблення «інформаційної нерівності» [11]. У цьому контексті доцільно зробити уточнення, що інформатизація наявної мережі бібліотечних установ на основі використання можливостей інформаційно-комунікативних технологій для вдосконалення бібліотечної інформаційно-аналітичної діяльності, спрямованої на оптимізацію процесів розвитку електронного урядування, має орієнтуватися на задоволення потреб громадян, зокрема:

- у розширенні віддаленого доступу до всіх видів відкритої державної інформації, що відповідає індивідуальній та суспільній значущості;
- у забезпеченні високого ступеня обізнаності з наявними ресурсами електронного урядування та його послугами;
- у сприянні участі громадськості та інститутів громадянського суспільства у процесах підготовки та експертизи проектів рішень, які приймаються на всіх рівнях державного управління, на основі ефективного використання представниками громадськості інформаційно-інтелектуального доробку в суспільному й особистому розвитку.

Значно звужена роль бібліотечних установ як сучасних інформаційних центрів в урядовій Концепції електронного урядування в Україні в пункті визначення для них завдань, що передбачають лише «забезпечення передачі і довгострокового зберігання електронних документів у державних архівах, музеях, бібліотеках, підтримки їх в актуалізованому стані та надання доступу до них» [11]. Такий висновок сформований під впливом сучасного практичного досвіду бібліотечної діяльності в організації, керуванні інформацією і знаннями, забезпеченні дистантного доступу до національних інформаційно-інтелектуальних ресурсів на базі широкого використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, виробництві різноманітних тематичних інформаційно-аналітичних продуктів, створенні багатоаспектних баз даних, що акумулюють у собі різні галузі знань, розширення нових форм комунікації як у межах сучасного суспільства, так і поза ним. Відповідно, організація сукупності інформаційних ресурсів, переданих на зберігання, передбачена урядовою Концепцією, технічне й програмне забезпечення їх збереження, обробки та поширення в суспільстві через локальні і глобальні мережі далеко не повний, як це показує наявний практичний досвід, перелік можливостей бібліотечних установ у сприянні розвитку електронного урядування.

Для розвитку вітчизняної бібліотечної діяльності є дуже корисним світовий бібліотечний досвід, що розкриває для бібліотек України нові напрями вдосконалення інформаційно-аналітичного супроводу оптимізації державного управління на шляху до розвитку електронного урядування. У зв'язку з цим для вітчизняної практики особливо цінним видається досвід бібліотеки сенату Франції, де розробляються та впроваджуються технології виробництва бібліотечних інформаційно-інтелектуальних ресурсів, що висвітлюють парламентську діяльність [17]. Серйозний досвід продемонстрували й інші зарубіжні бібліотеки. За надання електронних послуг і розбудову електронного

урядування переможцями премії «Інновації» Міжнародної програми інновацій публічних бібліотек (EIFL–PLIP) стали: публічна правова бібліотека (Молдова), за юридичні бази онлайн-даних як вільний доступ громадськості до рішень муніципальної ради м. Кишинів; Публічна бібліотека графства Шяуляй (Литва), за реалізацію програми навчання електронному урядуванню; і Бібліотека Б. П. Хашдеу [16].

Відповідно до урядової Концепції розвитку електронного урядування в Україні створено і вдосконалюється єдиний веб-портал органів виконавчої влади, як центральна частина електронної інформаційної системи електронного урядування, призначена для інтеграції інформаційних ресурсів веб-сайтів (веб-сторінок) центральних та місцевих органів виконавчої влади, доступу до інформації та надання електронних державних послуг через мережу Інтернет. У цьому контексті, з урахуванням тенденцій оптимізації державного управління на основі інформаційно-комунікаційних технологій перспективним у розвитку інформаційно-аналітичного напрямку бібліотечної діяльності з метою підтримки процесу вдосконалення організації доступу та орієнтації в масивах офіційної інформації веб-ресурсів владних структур виглядає формування інформаційно-інтелектуального базису як своєрідної платформи для навігації по державних інформаційних ресурсах глобальної мережі. Мова йде про створення та впровадження бібліотечної навігаційно-аналітичної системи, що має охоплювати інформацію (знання) про інтегровані інформаційні ресурси інформаційно-комунікаційної веб-мережі органів державної влади, створюваної відповідно до урядової Концепції розвитку електронного урядування. Така система сприяла б орієнтації громадян відповідно до їхніх суспільних потреб у структурі відкритої державної інформації, у наявних електронних державних послугах, що надаються через мережу Інтернет, а також покращенню рівня комунікації влади з громадянами. У цьому питанні бібліотекам відводиться значна роль.

Це завдання впливає з динамічного розвитку веб-ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування, у яких громадянам необхідно знайти потрібну для них інформацію нормативно-правового характеру, встановити інтерактивну комунікацію в онлайн-режимі з конкретним відомством чи посадовою особою, іншими громадянами при обговоренні в інтегрованій веб-мережі органів державної влади питань законотворчого характеру, пріоритетів розвитку різних сфер життєдіяльності українського суспільства тощо. Основний вектор розвитку інтернет-ресурсів органів державної влади спрямований на вирішення завдання встановлення комунікації з громадянами,

залучення їх до громадської активності в обговоренні різного роду пріоритетів розвитку усіх сфер українського суспільства.

В оновлений урядовий сайт «Громадянське суспільство і влада» інтегровано «Автоматизовану систему діагностики проєктів нормативно-правових актів» у законопроектній роботі. Ця автоматизована система передбачає механізм діагностики та формування проєктів нормативно-правових актів за участі експертів і громадськості. Система надає можливість для фахівців із законопроектних робіт органів влади самостійно виносити на інтерактивне обговорення важливі проєкти нормативно-правових актів, відстежувати хід обговорення та брати в ньому безпосередню участь у онлайн-режимі, автоматично отримувати звіт про результати обговорення, а також використовувати зручні інструменти для подальшого доопрацювання проєктів.

Під навігаційно-аналітичною системою пропонується розуміти сукупність електронних путівників, які містять проаналізовану, синтезовану інформацію (знання) про наявні веб-ресурси органів державної влади та місцевого самоврядування, що дають змогу швидко зорієнтуватися користувачам у мережі, встановити комунікацію з владними структурами, іншими громадянами, громадськими інститутами з метою з'ясування питань нормативно-правового характеру, обговорення розвитку різних сфер українського суспільства тощо.

Відповідно до сучасних тенденцій змістовного наповнення інтернет-ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування бібліотечну навігаційно-аналітичну систему пропонується розвивати на основі створення карти веб-мережі владних структур усіх гілок державної влади (законодавчої, виконавчої та судової), Президента України як гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, а також органів місцевого самоврядування всіх рівнів. При цьому інформаційне наповнення карти веб-мережі владних структур пропонується розвивати за такою структурою, що містить такі розділи:

1. Центральні органи державної влади. Ця рубрика має містити інформаційно-аналітичну інформацію про повну структуру веб-мережі центральних органів державної влади, інформаційно-довідкові матеріали з адресами, у тому числі електронною, номерами телефонів, графіками роботи центральних органів державної влади, інформацією про надання ними окремих послуг, аналізом конкретних результатів їхньої діяльності тощо.

2. Система адміністративно-територіального устрою України з відповідними даній території органами державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційне наповнення запропонованого розділу передбачає відтворення карти веб-мережі органів державної влади та місцевого самоврядування на окремій території з адресами, у тому числі електронною, номерами телефонів, графіками роботи, інформацією про надання ними окремих послуг, аналізом конкретних результатів їхньої діяльності тощо.

3. Назва галузі, що відповідає діяльності українського суспільства (наука, освіта, культура, паливно енергетичний комплекс, житлово-комунальне господарство, охорона здоров'я, пенсійна сфера та ін.). Передбачається, що ця рубрика буде найбільш інформаційно місткою, оскільки потребує відтворення карти електронних баз даних сучасної правової інформації, що регулює всі сфери життєдіяльності громадян України, веб-мережі органів державної влади, бібліотек. Ця рубрика має підрозділятися на значну кількість підрубрик, що становлять основну структуру різних сфер життєдіяльності громадян України.

4. Назва предмета інформаційного запиту користувача бібліотечної навігаційно-аналітичної системи. Назва предмета окреслює мету, з якою користувач вирішив звернутися до бібліотечної навігаційно-аналітичної системи. Зокрема, відповідно до Концепції розвитку електронного урядування, мета встановлення громадянами комунікації з органами державної влади передбачає: обговорення в інтегрованій веб-мережі органів державної влади питань законотворчого характеру; оцінка пріоритетів розвитку різних сфер життєдіяльності українського суспільства, певного регіону тощо; написання в онлайн-режимі заяви, скарги, інформації щодо певного питання та ін.

Реальний шанс втілення ідеї створення бібліотечної навігаційно-аналітичної системи, що передбачає напрацювання інформації (знань) про всю систему інтегрованих інформаційних ресурсів інформаційно-комунікаційної веб-мережі органів державної влади, створюваної відповідно до урядової Концепції розвитку електронного урядування, вбачається в організації діяльності бібліотек України в цьому напрямі на кооперативних засадах. Така кооперативна взаємодія сприятиме розвитку та рівномірному поширенню між учасниками кооперації відпрацьованих науково-практичних методик організації та роботи з мережевими ресурсами державних органів влади й місцевого самоврядування, координації дій між бібліотеками в розподілі функцій у формуванні бібліотечного інформаційно-інтелектуального базису,

що забезпечує доступ до офіційної інформації владних структур, планів та програм їхньої діяльності, інформаційно-комунікативну їх взаємодію між собою, громадянами та громадськими інститутами, створює доступне, зручне та дружнє електронне середовище для комунікативних зв'язків в обговоренні перспектив українського суспільства.

Втілення ідеї розбудови бібліотечної навігаційно-аналітичної системи, що дасть змогу швидко зорієнтуватися користувачам у мережі, встановити комунікацію з владними структурами, іншими громадянами, громадськими інститутами з метою з'ясування питань нормативно-правового характеру, обговорення розвитку різних сфер українського суспільства тощо, відповідає рішенням уряду України стосовно впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд». Зокрема, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 р. № 220-р план дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» [12]. Цей документ засвідчує намагання уряду країни реалізувати принципи електронного урядування, впроваджувати ефективні правові механізми залучення громадськості до формування та реалізації державної політики з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема обов'язкового проведення консультацій із громадськістю з важливих питань державного і соціально-економічного життя, сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Ураховуючи європейський досвід проведення консультацій із громадськістю, починаючи з 2008 р. на урядовому веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» громадськість має можливість обговорювати проекти нормативно-правових актів, що розробляються міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, що сприяє забезпеченню відкритості й прозорості державної політики та участі громадян у державному управлінні.

Значна увага при розбудові бібліотечної навігаційно-аналітичної системи, яка відповідала б плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд», має приділятися наповненню зазначеної системи обробленою інформацією щодо адміністративних послуг, зокрема інформацією про послуги і процедуру їх надання, у тому числі умови та відповідальних осіб, що сприятиме забезпеченню прозорості їх надання, мінімізації витрат часу та інших ресурсів одержувача послуг. Таке завдання також узгоджується зі Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. Зокрема, у документі визначено основні

засади розвитку електронного урядування відповідно до законів України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про Національну програму інформатизації» та Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250, серед яких передбачено створення Єдиного державного порталу адміністративних послуг для забезпечення надання органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування адміністративних послуг громадянам і організаціям [13].

Важливим обіцяє бути внесок програми «Бібліоміст» у вирішення питання дослідження ефективності організації різних напрямів підтримки доступу до Інтернету в бібліотеках з метою сприяння розвитку електронного урядування. Директор Міжнародної програми «Бібліоміст» М. Новак слушно зауважив, що «найкращою стратегією розширення вільного доступу до Інтернету та просування механізмів електронного урядування є використання наявної системи публічних бібліотек, оскільки вони безкоштовні та відкриті для всіх, а також охоплюють практично всі населені пункти, зокрема, у сільській місцевості» [6]. У мережах дослідження передбачається вирішення техніко-технологічних завдань, оснащення комп'ютерною технікою, сканерами для забезпечення доступу до глобальної мережі за технологією Wi-Fi. Зокрема, у рамках реалізації проекту програми «Бібліоміст» передбачено забезпечення комп'ютерною технікою публічних бібліотек України для організації на їх базі нової бібліотечної послуги вільного доступу до Інтернету [5].

Виконання Міжнародної програми «Бібліоміст» в Україні підтримано Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. Зокрема, серед основних засад розвитку електронного урядування відповідно до законів України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про Національну програму інформатизації» та Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250, визначено організацію та впровадження в рамках виконання Міжнародної програми «Бібліоміст – глобальні бібліотеки в Україні» ініціативи «Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування» [13].

На сьогодні ряд бібліотек включаються в науково-організаційні дослідження щодо забезпечення доступу до безперешкодного

отримання правової інформації вразливими верствами населення на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. У межах проекту «Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування» 30 травня 2013 р. у бібліотеці Рівненського обласного відділення Української бібліотечної асоціації відбувався тренінг для людей з особливими потребами з метою відпрацювання організаційних підходів їхньої участі в електронному урядуванні [4]. Тренінг передбачав відпрацювання науково-організаційних підходів при забезпеченні доступу людей з особливими потребами до інтернет-ресурсів владних структур, інформації нормативно-правового характеру, використанні інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації інформаційного зв'язку з органами державної влади різних рівнів і конкретних народних депутатів з метою запропонування змін до законодавства України тощо. Такі заходи сприяють визначенню перспективності в подальших наукових дослідженнях під час відпрацювання різних форм забезпечення комунікаційної взаємодії вразливих верств населення нашої країни з органами державної влади чи їхніми представниками, з іншими громадянами на основі використання новітніх інформаційних технологій.

На сьогодні перспективні дослідження проводить Українська бібліотечна асоціація за проектом «Мережа пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках» за підтримки Програми сприяння парламенту України II (далі – ПСП). У рамках виконання цієї програми здійснюються науково-практичні дослідження стосовно структурного вдосконалення бібліотечних установ, зокрема, ефективності діяльності пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках України. Це дослідження спрямоване насамперед на визначення шляхів подальшої розбудови мережі пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках України, поліпшення їхньої роботи та співпраці Української бібліотечної асоціації з ПСП [3]. Мережа пунктів доступу громадян започаткована Українською бібліотечною асоціацією в червні 2009 р. у рамках гранту Програми сприяння Парламенту України II за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Пункти доступу громадян – це інформаційні центри, відкриті в бібліотеках України, де громадяни мають можливість отримати інформацію органів державної влади та дізнатись, яким чином можна долучитись та впливати на законодавчий процес. За кілька років проект виріс у загальнонаціональну мережу, яка допомагає громадянам отримати доступ до офіційної інформації та ефективніше взаємодіяти з державними структурами всіх рівнів.

У цьому контексті заслуговує на впровадження розроблений Миколаївською обласною універсальною науковою бібліотекою проект «Співпраця заради добробуту» [10]. Виконання цього проекту передбачає розробку та впровадження методик формування необхідних обсягів аналітичної інформації про останні зміни в законодавстві України, рішення та діяльність місцевих органів влади та введення у всі сфери суспільної діяльності цієї території.

Аналіз науково-практичних розробок бібліотечних установ показує, що вони мають усі можливості ставати активними учасниками розбудови інформаційної інфраструктури електронного урядування, долучатися до процесу розробки та впровадження форм інформаційно-комунікативної взаємодії органів державної влади і суспільства, громадських інституцій, бізнесу.

Проте активізація участі бібліотек у процесі впровадження електронного урядування в Україні зумовлена уповільненим та недостатнім впровадженням сучасних засобів доступу громадян до публічної інформації суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації. За результатами міжнародних досліджень рейтинг України за індексом електронного уряду ООН 2012 (UN e-Government Index)¹³ становить лише 68 місце із 193 держав [13].

Список використаних джерел

1. *Горовий В. М.* Бібліотеки як джерело наповнення соціальних інформаційних комунікацій сучасності / В. М. Горовий // Бібл. вісн. – 2009. – № 6. – С. 39.

2. *Дніпренко Н. К.* Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / Дніпренко Наталія Костянтинівна ; Дніпропетр. регіональний ін-т держ. упр. нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Д., 2005. – 20 с.

3. Дослідження діяльності Пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках України [Електронний ресурс] // Блог Української

¹³ Індекс готовності електронного уряду – сукупність показників (індикаторів), що характеризують стан інформаційного середовища електронного уряду та рівня забезпечення доступу до електронного урядування, головним чином технологічна інфраструктура й комп'ютерна компетентність, з метою визначення того, як країна використовує можливості ІКТ для розвитку людини й громадянина, суспільства, держави та бізнесу.

бібліотечної асоціації. – Режим доступу: <http://govinfolibrary.wordpress.com/2011/03/17/дослідження-діяльності-пунктів-дост/>. – Назва з екрана.

4. Електронне урядування для людей з особливими потребами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://govinfolibrary.wordpress.com/2013/06/03/електронне-урядування-для-людей-з-осо/>. – Назва з екрана.

5. *Кирей Р.* Нова сторінка / Р. Кирей // Сільські вісті. – 2011. – 3 бер.

6. Коли в Україні запрацює електронне урядування? [Електронний ресурс] // Главком. – Режим доступу: <http://glavcom.ua/articles/3513.html>. – Назва з екрана.

7. Листи до Верховної Ради України про мережу пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках – і відповіді [Електронний ресурс] // Блог «Творчість та інновації в українських бібліотеках». – Режим доступу: <http://libinnovate.wordpress.com/2011/02/11/листи-до-верховної-ради-україни-про-ме/>. – Назва з екрана.

8. Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. – Мн. : Изд. В. М. Скакун, 1998. – С. 322.

9. *Панченко М. М.* Удосконалення механізмів державного управління соціальною сферою на регіональному рівні: організаційний аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Панченко Микола Миколайович ; Одеський регіональний ін-т держ. упр. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – О., 2009. – 20 с.

10. «Програма Бібліоміст» оголосила переможців 5 раунду конкурсу співпраці бібліотек з місцевими громадами [Електронний ресурс] // Блог Української бібліотечної асоціації. – Режим доступу: [http://www.ula.org.ua/index.php?id=single&tx_ttnews\[tt_news\]=54&cHash=0033208ff06e64d97ef5d1429ce01326](http://www.ula.org.ua/index.php?id=single&tx_ttnews[tt_news]=54&cHash=0033208ff06e64d97ef5d1429ce01326). – Назва з екрана.

11. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. № 2250-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2250-2010-%F0>. – Назва з екрана.

12. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 квіт. 2012 р. № 220-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-р>. – Назва з екрана.

13. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-р>. – Назва з екрана.

14. Решота О. Удосконалення державного управління України із використанням досвіду зарубіжних країн: проблеми та перспективи / О. Решота // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2009. – Вип. 18/19. – С. 187–193.

15. Томенко хочет сделать модным вопрос: «Как пройти в библиотеку?» [Электронный ресурс] // From-ua. – Режим доступа: <http://www.from-ua.com>. – Загл. с экрана.

16. Українська бібліотека – переможець міжнародної премії «Інновації» у розбудові відкритого урядування та надання електронних послуг [Електронний ресурс] // Національний центр електронного урядування. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=739>. – Назва з екрана.

17. Электронные библиотеки: Оцифрованы парламентские документы библиотеки Сената Франции [Электронный ресурс] // Президентская библиотека. – Режим доступа: <http://www.prlib.ru/news/Pages/Item.aspx?itemid=2768>. – Загл. с экрана.

Стаття надійшла до редакції 09.06.2014.

Valentyna Palchuk,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

THE WAYS OF INTENSIFICATION OF LIBRARIES' PARTICIPATION IN INFORMATION ESCORT OF IMPLEMENTATION OF CONCEPTION OF E-GOVERNMENT IN UKRAINE

This article is devoted to reflection of value of libraries' activity in development of e-government's information infrastructure in Ukraine, the formation of the information and intellectual resource for the subjects involved in the management decision making process, the improvement of communication between civil society and the authorities.

Keywords: libraries, e-government, informational and communicational technology, communicative cooperation, information resource.

Валентина Пальчук,

канд. наук по соц. комунікаціям, старш. науч. сотр. отдела политологического анализа «СІАЗ» Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ПУТИ АКТИВИЗАЦИИ УЧАСТИЯ БИБЛИОТЕК В ИНФОРМАЦИОННОМ СОПРОВОЖДЕНИИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Статья посвящена раскрытию значения деятельности отечественных библиотек в развитии информационной инфраструктуры электронного правительства в Украине, формировании информационно-интеллектуального ресурса для субъектов, участвующих в процессе принятия управленческих решений, усовершенствовании коммуникаций между гражданским обществом и властными структурами.

Ключевые слова: библиотеки, электронное правительство, информационно-коммуникационные технологии, коммуникационное взаимодействие.